

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй
Верховно Советей ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№ 149 (5820)

ИЮЛИН

29

ПЯТНИЦА

1949 он

Сэн 20 мүнгэн

НЭГЭДЭХИ НЮУРТА:

Нүхэр колхозник! ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ТҮСЭБӨӨ
НАЯАР ДҮҮРГЭХЫН ТУЛА ЮУ ХЭЖЭ БАЙНАШ?
Мухаршэбэрэйхидэй уялганууд. Д. Цыбиков.—Комсо-
мольско-залуушуудай воскресник. г. м.

ХОЕРДОХИ НЮУРТА:

СОВЕТСКЭ ГРАЖДАНИНУУДЫЕ ХУУЛИ БУСААР
АРЕСТОВАЛХАН ТУШАА ЮГОСЛАВСКА ПРАВИ-
ТЕЛЬСТВОДА ЭЛБГЭЭНЭН СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬ-
СТВИН НОТО.

К. Винтовкин.—Колхозуудай нинтын малажалда дүү-
рэн хүрэхэ үбнэ тэжээл бэлдэхэ.

ГУРБАДАХИ НЮУРТА:

ОРОД БА БУРЯТ-МОНГОЛ ХЭЛЭНҮҮДЭЙ ЗААЛ-
ГЫЕ ЭРИД БАЙЖАРУУЛГЫН РЕСПУБЛИКАНСКА
НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКА ЗҮБЛӨН.

ДҮРБЭДЭХИ НЮУРТА:

П. Ванчиков.—Худалдаа наймаанай кадрнуудые хүмүү-
жүүлхэ.
СПОРТ.
Уласхоорондын шэнжлэл.
ХИЛЫН СААНА ЮУН БОЛОНОБ.

Колхозой фермые даагша

Республикын партийна, советскэ, худэ ажахын органууд болон үргэн нитэ колхознигуудай урда колхозно ба совхозно нинтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай парти, правительствын тогтоолые амжалтаттайгаар дүүргэхэ гайн эгээл шухаа зорилго табигдаад байна. Сталинска энэ агуухэ программые дэлбэршгүйгөөр бэелүүлхэ ябадамы өөдөнгөө үнэн сэхэ ажалгаар хангаха уялгатай байдан малшадай харюусалга гэшын илангэяа эхэ.

Тимэдэ колхозно ба совхозно малажалай худалбарилгашэ бухалдэны үйлдэбэри дээрэ зүбөөр хэрэглэхэ, ажалынь хүтэлбэрилэн ударилахэ, тэдэниие зоотехническэ заабаринуудтай хайса танилсуулха шухала. Энэниие бэелүүлхэ харгэтэ колхозно малажалай фермые даагша тон эхэ үүргэтэй байна. Ушаанын, фермые даагша хадаа колхозой правлени болон партийна органуудтай малажал дээрэ табигдаг тусгаар найдалгата хүн гэшэ. Имагтал фермые даагшанарай шадбаритай хүтэлбэринэ, малшадай хэмитэ ажалай аша үрээр колхозно адуу мал олошордог, тэдэнэй ашаг шэмэн дээшэлдэг байна бшуу.

Хэдэн олон жэлдэ малажалай фермые хүтэлбэрилжэ, баялаг дүй ширлэлтэй болонон солото хүнүүд малажал республикада олон. Жириын ажилчиннаа фермые даагша хүрээлээр урбан, БМАССР-эй Верховно Советэй депутат Долгоржап Эрдынеевагэй эрхим ажалые дуулаа гэдэггүй хүн республика соомнай байха аал? Угы. Нүхэр Эрдынеевагэй ферма республикын түрүү фермуудай нэгэниинь болохтой. 1949 оной эхин харануудта үнэн үрлөө 800 литр һу хаага, хахад үрлөөнгээ түсэбэ амжалтаттайгаар үргэ. Тэршэлэн 123 тугал абага, бүрин бүтэнээр түлжүүлбэ. Гадар шөө 30-аад үнэ түрүүлхэ юм. Эрхим хаалишад Очирова, Доржиева гэгшад хахад жэл соо үнэн үрлөө 1004—1172 литр һу хаагаа. Мүн, андахы бүхы хаалишад үнэн үрлөө 2000 литр һу хаахын тус тэмсэнэ.

Имагтал энэ фермын элита байн ажал ашаар, Сэлэнгын аймагай аал Марксын нэрэмжэтэ колхоз 49 оной түрүүшын хахадта гүхы байрнуудые түргэнөөр, урин дулаанаар заабарилха ябадал хангаха ёстой. Тингээд бэйбал фермын адуу мал түргэнөөр олошорхо, мүн үдэнэй ашаг шэмэн дээшэлхэ. Партийна, советскэ, худэ ажахын органууд, колхозуудай правлениүүд ба партийна эхин организацинууд фермуудые даагшанарта үдэр бүрин тухаламжа үзүүлхэ, тэдэниие оперативна хүтэлбэрээр хангаха уялгатай.

Аймагуудай мурьсөөн

Республикын аймагуудаар үбнэ сабшаагын ябаса тухай БМАССР-эй худэ ажахын Министерствын мэдээн 1949 оной июлин 25. (Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Сабшаага
1. Кабанскын	41,3
2. Байкало-Кударын	41,3
3. Кударын	37,9
4. Бичурын	34,6
5. Хажангын	33,3
6. Прибайкальска	33,0
7. Мухаршэбэрэй	31,8
8. Тарбагатай	30,7
9. Түнхэнэй	25,4
10. Яруунын	23,7
11. Хорин	22,6
12. Заиграйн	22,5
13. Закаменай	22,4
14. Курумканай	22,4
15. Иволгын	21,4
16. Кяхтын	20,1
17. Баргажанай	19,4
18. Зэдэн	14,9
19. Ахын	14,6
20. Сэлэнгын	14,3
21. Торин	14,2
22. Баунтын	7,8

Республикын аймагуудаар силос даралгын ябаса тухай мэдээн 1949 оной июлин 25. (Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Силос дарала
1. Закаменай	83,4
2. Кабанскын	75,6
3. Тарбагатай	60,8
4. Яруунын	58,7
5. Кударын	56,8
6. Хажангын	55,7
7. Прибайкальска	52,8
8. Түнхэнэй	45,7
9. Торин	41,2
10. Бичурын	40,0
11. Кяхтын	31,9
12. Хорин	30,3
13. Мухаршэбэрэй	28,2
14. Иволгын	27,2
15. Ахын	25,7
16. Баргажанай	21,4
17. Байкало-Кударын	20,8
18. Сэлэнгын	19,6
19. Заиграйн	15,4
20. Курумканай	14,9
21. Зэдэн	11,9
22. Баунтын	6,0

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн тараа) Хажангын аймагай «Манай ажал» колхозой аймагай Лениней нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша М. Мостовской, мүн тус даагша Г. Эрдынеев. МТФ-е даагша Д. Судьтин, Бялтын аймагай «Болшевик» колхозой МТФ-е даагша А. Мантеевэй зураг.

Улаан тугаа бүхөөр барихади

Сэлэнгын аймагай Сталиной нэрэмжэтэ колхозой түшүүд (правлениин түрүүлгшэ нүхэр Цыдыпов) гурбан жэлэй түсэб тухай парти, правительствын тогтоолдо харюу болгон дээшлүүлэгдэн уялгануудые абаан байна. Энэ уялгана бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, эндэхи партийна организаци (секретаринь нүхэр Будаев) малшадай дунда социалистическэ мурьсөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэ.

Энээнэй ашаар, тус колхоз 1949 ондо адуу мал үсхэбэрлэхэ гүрэнэй түсэбэе эбэртэ бодо малаар—100,0 процент, хони ямаагаар—117,7 процент, гахайгаар—140,0 процент, адуу морёор—102,5 процент дүүргэ. Мүнөө энэ колхоз шубуунай фермэтэй болохо гэгэн зорилгоёо бэелүүлжэ эхилэ.

Тини, энэ колхоз аймагайгаа колхозуудай дунда дэлгэрэн социалистическэ мурьсөөндэ түрүү нуури ээлжэ, ВКП(б)-гэй айкомой ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Энэ туг абаад байхадаа, тус колхозой гэгшүүд бүри эхэ амжалта туйлахад, Улаан тугаа бүхөөр барихади, гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлэн, Ц. Цыдыпов.

Нютагай үнэнһээ 1500 литр һу

Яруунын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малшад нинтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай парти, правительствын тогтоолые халуунаар угтаа. Тингээ эндэхи малшад тэрэ тоодо Норжимо Цырендоржиевагэй хүтэлбэрлэдг хүнэй-товарна фермынхид үнэнһээ бултэнь түрүүлхэ, хаамхай үнэн бүриһөө 1500 литр һу хаага гайн уялга абаан байгаа.

Тэдэнэр энэ уялгана нэрэ-тэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ, хэлэн үгээ хэрэг дээрнэ бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, малша-хаалишан Цыжын Цыремпилова 14 үнэнһээ 14 тугал абаа. Мүн ганса июнь һара соо 2000 литр һу хаага, түсэбэ холо үлүүлэн дүүргэ. Иимэ амжалтануудые туйла-бан хаалишад энэ фермэдэ нилээд олон бин.

Мүнөө фермын малшад малдаа үбнэ тэжээл бэлдхэдэ эдэбхитэйгээр хабаадал-сана. Тэдэнэр силос дараха түсэбөө 101 процент дүүргээд, ферма шадарайнгаа участогтай үбнэ сабшажа эхил-лэнхэй. Ц. Дандаров.

Нүхэр колхозник! Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө нааяр дүүргэхын тула юу хэжэ байнаш?

Мүнөө үдэр, час бүхэн гамтай. Бүхы машина зэмсэгүүдээр хэрэглэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллагтай!

Комсомольско-залуушуудай воскресник

Зэдэн аймагта комсомольско-залуушуудай воскресник үнгэргэгдэ. Энэ воскресниктэ 529 комсомолууд ба залуушууд хабаадаа. Өднэр нэгэ үдэр соо 340 центнер аша намаа суглуулган, 60 гектар ажал сабшаан ба 16 тонно силос дарахан байна.

Гэгэтын сомоной Лениней нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организаци (секретаринь нүхэр Шиднев), Боргойн сомоной Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организаци (секретаринь нүхэр Аюшеев) энэ воскресник эмхэтгэжэ үнгэргэжэ, ажалай тндэр түлээ харуулаа.

Лениней нэрэмжэтэ колхоздо гайн аймагай центртэй 20 гаран комсомолууд ба залуушууд мүн айнаар хүдэлмэрилнэ. Комсо-

Мухаршэбэрэй аймагай колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд, худэ ажахын мэргэжэлтэдэй УЯЛГАНУУД

Бидэнэр, Мухаршэбэрэй аймагай колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд, худэ ажахын мэргэжэлтэд нинтын адуу малые саашаада хүгжөөхэ ба төдөнэй ашаг шэмэе дээшлүүлхэ ябадалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гэшэ гол нүхэсэл болон гэжэ тоолоод, үбнэ тэжээл бэлэдхэлгэ амжалтаттайгаар үнэргэхын түлөө республиканска социалистическэ мурьсөөндэ оролсоод, иимэ уялгануудые абаанда гээбэл:

247 мянган центнер үбнэй валова суглуулгын гүрэнэй түсэбэе тарья хуряалгын жэгдэрэн эхил-тэр, зүгөөр августын 10-һаа хожомдонгуйгөөр, мүн энэ болзортэ силос даралтын 80 процентһэ бага бэшэе дүүргэхэ.

Силос дараха түсэбөө дүүргээ

ЦАКИР. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүүлэн силос дараха түсэбөө дүүргэбэ. Силос даралгада 30 колхознигууд хүдэлмэрилнэ.

Тэдэнэр 410 тонно силос дарахан ба хэдэн зуугаад центнер набша намаа суглуулган байна. Мүнөө эндэхи колхознигууд үбнэ хуряалгада эмхитэйгээр ороод, өөнд хоорондын социалистическэ мурьсөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэ. Мурьсөөнэй дунгудые саг соонь гаргана. Мүнөө Даба Бадмаевай хүтэлбэрлэдг эвено эрхимлэнхэй.

Тус аймагай түрүү колхозууд адуу малдаа витаминга тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулжа байна. Мүнөө Карл Марксын, Калининэй нэрэмжэтэ колхозууд силос дараха түсэбөө 100 гаран процент дүүргэнхэй. Мүн эдэ колхозууд модоной набша намаа суглуулха түсэбөө дүүргэхэ дгтлөө. Б. Шоёнов.

КОЛХОЗУДАЙ НИИТЫН МАЛАЖАЛДА ДҮҮРЭН ХҮРЭХЭ ҮБНЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭХЭ

К. Д. ВИНТОВКИН, БМАССР-эй Министрүүдэй Сөвөдэй түрүүлэгшэ

Колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөх гурбан жэлэй түсэб хадаа колхознигууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэришадэй үмэй манай ороной нийтын малажалы хүгжэлтэ эрид дээшлүүлхэ хэрэгтэ тон харюусалгата зорилгонууды табигда. Парти ба правительство болбол малажалы хүгжөөх ябадалда үзэгдэн дутагдалнууды сүм усалхаха ба малажалы хүгжэлтэ хүдөө ажахын ажайлдэрин турүү халбаринуудай зэргэдэ дэбжэн хүгжөөхы уялгалда.

СССР-эй Министрүүдэй Сөвөдэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол соо нигжэ бэшгэдэнэ: «Колхозуудай жаргалта байдалы горьтойхоноор саашадан хайжаруулгада тулалха, мяха, өөж, нү болон нүэй продуктууды арад зоной улам ехээр хэрэгжэжэ байгаа эрилтэнүүдэ, мүн тэршэлэн нооно, арна болон малажалы бусад продуктууды хүнтэн ажайлдэрин улам ехээр хэрэгжэжэ байгаа эрилтэнүүдэ хангаха хэмжээтэйгээр колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалы тон богинохон болвор соо хүгжөөн дэбжүүлхэ ябадалы хангаха шухала. Гурбан жэлэй түсэб соо манай ороной колхозуудай нийтын малажалы хүгжөөхэ тон эхэ программа хараалагдан байна. Тини, манай бурят-монголо колхозуудай ашаг шэмэтэ малажалы тоо толгой элэ гурбан жэлэй туршада 73 процент-нэ доошо бэшээр дээшлэхэ, шубуунай ферманүүдэй бүхы шубуудай тоо 11-дахин олоохорхо байна.

1948 ондо үйлдэбэрлэн гаргажа байгантай жэжэсэн харахада 1951 оной эсэстэ колхозуудта мяха ба сала үйлдэбэрлэгч хоёр дахин үргэдэхэ, тэрэ тоодо гахайн мяха үйлдэбэрлэгч 10 дахин дээшлэхэ байна. Нү гаргалга 5,5 дахин ба нооно хайналалга 2 дахин дээшлэхэ юм.

Нүүлэй жэлнүүдэй туршада манай республикын колхозууд нийтын малажалы хүгжөөхэ талаар горьтойхон хүдэлмэри ябуула. Гурбан жэлэй туршада, 1946 ондоо 1948 он хүрэтэр, нийтын малажалы тоо толгой 29,5 процент, шубуудай тоо 45 процент ургаа. Мүн олонхи колхозууд малажаллаа абтаха ашаг шэмэ дээшлүүлхэ талаар горьтойхон амжалтанууды туйлаа. Дайнай урдахы 1940 онтой сасуулан үзэхэдэ, 1948 ондо 1 үнэн бүрхөөс нү наалга юрэнхыдэ республика дотор 178 литрээр дээшлэб. Гансахан үнэ жэжээ дээрээ хараад энэхэдэ, нийтын малажалы хүгжөөхэ, тэдэнэй ашаг шэмэ дээшлүүлхэ хэрэгтэ манай республикын колхозуудай ямар ехэ резервтэй байлани элитэ харуула. Гэбшье, республикын хүдөө ажахын гол халбары болохо малажал мүнөө болотороо хангалтагүй байдалда байнаар. Колхозууды бүхы дээрнэ абаад үзэхэдэ эбэртэ бодо малай, гахайн ба шубуудай тоо толгой, мүн мяха, нооно ба бэшэ продуктууды үйлдэбэрлэгч дайнай урдахы хэмжээндэ үшөө жүрөөгүй байна. Олохон колхозууд үсөөхон тоото ашаг шэмэтэй адуу малтай байган муртөө тэдэнэйгээ тоо толгой саашадан олошоруулаха тухай зохио хэмжээнүүдэ абанагүй.

Республикын хэдэн олон колхозууд адуу мала муугаар харуулаха ба тэжээжэ байган дээрнэ нийтын малажалы хорлоодо оруулдаг, мүн эхэ малнуудаа нубайруулдаг байна. Хэдэн олон мал адуулан колхоз доторой хэрэгсэлүүдэ гамгүйгөөр гаргалда. Нийтын малажалы саашан хүгжөөлгэдэ хаад түбэг ушаруулжа байган шалтагаануудай нэгэн хадаа илангаа үбэй улдэ адуу малы бардам хүрэхэ үбнэ тэжээлээр хангажа шададаггүй ябадал болоно. Энэ юун дээрнэ болонго гэхэдэ, республикын советскэ ба хүдөө ажахын зарим органуудай, мүн тэршэлэн колхозуудай правленин адуу малдаа бардам хүрэхэ үбнэ тэжээлэй бата бэхи база бин болгохо асуудалы гүйсэд согнодөггүй дээрнэ, бэлшөөрин ба сабшаланг адалангуудай газарта агротехническэ хэмжээ-ябуулганууды ха на саг соонь ябуулдаггүйнэ, колхозуудай сабшалангы эзэн болвор элэхэ ябадалтай зарим хүтэлбэрлэгч тэжээлэ багада дээрнэ, тарянажалай малажалы бригаданууд ба ферманүүдэй бригадирнуудта, МТС-эй директорнуудтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ үбнэ хуряалга ба силос даралгы саг

болвор соонь үнэргэхэ хэрэгтэ эрилтээ худалдаан ба хинан шалгажа байгаагүй дээрнэ дулдыдадан байна.

Мүнөө, малажалы хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэг хүдөө ажахы юрэнхыдэ хүгжөөлгөн гол зорилго гэжэ парти ба правительствоын хаража байган үедэ, малажалы бата бэхи тэжээлэй базаар хангаха ябадалда харюусалгагүйгөөр хандаха ябадалда эсэс табигдаха ёстой.

«Колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхэ гурбан жэлэй (1949—51 онуудай) түсэб тухай» тогтоол соогоо СССР-эй Министрүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет тэжээлэй бата бэхи база бин болгохо хэмжээ-ябуулгануудта тох шухала анхаралаа хандуула. Адуу малы үбэл зунай үедэ сэдхалэн тэжээлээр хангалта хадаа малажалы түргэнээр хүгжөөхэ хэрэгтэ ба тэрнэнэ абтаха ашаг шэмэ дээшлүүлхэ хэрэгтэ шимдхыг удхашанартай. Тини дээрнэ ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, V-дахы пленум «СССР-эй Министрүүдэй Сөвөдэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедээр баталагдан абган колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбтэ дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо уналалга, үтэгжүүлгэ ба зүбөөр элэлгэ хэжэ, сабшалан-хадалангай ба бэлшөөрин талмайнуудай ургасы уналгы, улам дээшлүүлгэдэ, 1949 ондо үбнэ хуряалгын валова суглуулгы дайнай урлахы хэмжээндэ асарха ба 1951 ондо бүхы республика дотор хадалангай талмайаа ургас хуряалгы гектарнаа 14—15 центнернэ доошо бэшээр дээшлүүлхэ республикын хүдөө ажахын ба советскэ органууднаа, партианьна организацинууднаа эрибэн байна. Гадна, пленум болбол тэжээлэй культурануудай тарилгы үргэлхэ, таримал нотонуудай ургасы дээшлүүлхэ зорилго хангагы уялгалан, 1949 ондо республикын колхозуудта бүдүүн үбнэ тэжээлэй хуряалгы 640 мянган тонно, тэрэ тоодо сабшаланга 400 мянган тонно үбнэ, 120 мянганга доошо бэшэ тоно шэмэтэ тэжээл, тэрэ тоодо 110 мянган тонно силос даралга хангагы уялгалан байна.

1951 ондо манай республикын колхозууд 1200 мянган тонно бүдүүн тэжээл, тэрэ тоодо сабшалан хадаланга 675 мянган тонно хуряага, шэмэтэ тэжээл 170 мянган тонно, тэрэ тоодо 110 мянган тонно силос дараха ёстой. Энээн дээрнэ хараад үзэхэдэ, 1951 ондо бүдүүн тэжээл бэлдэхэ түсэб 1949 онтой сасуулба. 96 процент, шэмэтэ тэжээл 41,6 процент дээшлэхэ байна.

Бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлүүдэ бэлдэхэ гурбан жэлэй түсэб хадаа республикын колхозуудта бин байган бодото баримтанууд дээрнэ үндэһалэн байлани элитэ. Манай республика дотор хадалан сабшалангай ба бэлшөөрин тон баян айхбар ехэ талмайнууд бин гэжэ. Тэдэнэй ехэнхи кубин уналбаринч газарнуудта байдаг. Мүнөө жэлдэ республикын колхозууд 1940 ондо орходо нэгэ жэлэй ба олон жэлэй ногоонууды болон тэжээлэй корнелодууды нилээд ехээр таряа. Сабшалан ба бэлшөөрин хайжаруула талаар горьтойхон хүдэлмэри ябуула. Тини БМАССР-эй хүдөө ажахын Министрствын мэдлэний ёноор, сабшалан-хадалангай талмай дээрэ 800 мянган ашаа нар шөбжэ гаргагдан, 6 мянга үлүүтэй гектар талмай үтэгжүүлгэдэн, 47 мянган гектар сабшалангай газар шулуун ба элдэб буртагууднаа сээрлэгдэн байна. Гадна, энэ жэлэй туршада республикын колхозууд ба МТС-үүд тон олон тооной үбнэ хуряалгын машинанууды абган байна юм.

Тини дээрнэ манай республикын колхозууд 1949 ондо адуу малай үбнэ хоол бэлдэхыг эршмэтэйгээр дүүргэхэ бүхы арга боломжотой гэжэ. Тини гэжэ, адуу малдаа гүйсэд хүрэхэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлүүдээр колхоз бүхэннэ хангажа шадахамнай лабтай. Советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай ударидагшад, хүдөөажыхын мэргэжэлтэдэй ба МТС-үүдэй директорнуудэй мүнөө үсын зорилго хадаа үбнэ тэжээл бэлдэхэ хүтэлбэрлэгч эрид шанга гадхаа колхозууд, тарянажалай, малажалы бригаданууд ба ферманүүдтэ, машинаар сабшаланг отрядуудта оперативна тулалмажа үзүүлхэ, үбнэ хуряалгын ба силос даралгын хүдэлмэриүүдэ саг болвор соонь эрхын шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бин байган бүхы хүсээ эл-

сүүлхэ ябадалы хангаха зорилготой.

Үбнэ тэжээл үргэн далайса-тайгаар бэлдэхэ саг тулажа эрвэ. Кабанскы, Прибайкальска, Кударын ба Байкало-Кударын аймагуудай колхозууд нийтын малажалы хүгжөөхэ тухай парти ба правлествын тогтоолы дүүргэлтэ болгон, үбнэ хуряалга ба силос даралгада урдэ жэлэй орходо бүри эмхитэйгээр шиндэн оронхой.

Гэбшье, республикын колхозуудта үбнэ тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэрин тон хангалтагүйгөөр ябжа байлани тэмдгэлхэ хэрэгтэй. Июлин 25-най мэдээгэр бүхы республика соо сабшалан-хадалангай талмай 24,8 процент сабшаланга ба силос даралга 37,6 процент дүүргэдэн байна.

Сабшалан-хадалангай талмайнуудта, баян ургасатай ба үбнэ хуряалгын хүдэлмэриүүдэ ябуулхада тон тарамжа-тай сагай уларил байланы, Ториин, Зедын, Хорин, Сэлэнгын, Иволгын, Мухаршээрэй аймагуудай колхозууд үбнэ тэжээл бэлдэхыг эмхи гуримгүйгөөр ябуулжа байна. Тини, Ториин аймагэй колхозууд июлин 25-най мэдээгэр арайхан гэжэ 2213 гектар талмай сабшалан ба 3200 центнер үбнэ бүрлэн байна. Сэлэнгын аймагэй колхозууд мүн оройдоо 5308 гектар талмай сабшалан, 14556 центнер үбнэ бүрлэн байна юм. Зарим аймагуудта ба колхозуудта үбнэ сабшалга, тарималга ба бүрлэнгэнүүдэй хоорондо тон ехэ забар гаргагч дээрнэ сабшалан үбнэ үжөөжэ, гутажа байна.

Эдэ аймагуудта үбнэ хуряалгын ба силос даралгын хүдэлмэриүүдэй тон хангалтагүй темпн гол шалтаганин хадаа колхозуудта болон бригадануудта ажалэй эмхидхэлэй хайша хэрэг, хангалтагүйгөөр табатай байган дээрнэ болно. Тини Сэлэнгын аймагэй колхозуудта ажал хэжэ шадаха колхознигуудай арайхан 28 процент үбнэ хуряалгада гарган ба үбнэ хуряалгын машинануудай хахаднаа үсөөнинь хэрэгтэ гэжэ байна. Тини дээрнэ, аймагай зарим колхозуудта сабшалан үбнэ үжөөжэ, гутажа хэбтэхэ юм. Үбнэ хуряалга 15 үдэрэй турша соо сабшалан-хадалангай талмай 5,8 процент сабшаланга, үбнэ бэлдэхэ түсэб оройдоо 0,1 процент, силос даралга 14,6 процент дүүргэдэн байгаа.

Энэнэй хайн бэшэ байдал Иволгын аймагта үзэгдэнэ. Эндэ сабшалангай талмай 21,1 процентэ сабшалан, силос даралгын түсэбэ 27,2 процент бөлүүлэн байна юм. Аймаг дотор 5120 ажал хэжэ шадаха хүнүүд бин. Теэд, мүнөө үедэ үбнэ хуряалга дээрэ оройдоо 1628 хүн хүдэлмэрилжэ байна. Ийм дээрнэ, хамтадаа бүхы аймаг дотор 3705 гектар сабшаланга гү, али 1 хүн дунда эргээр 2 гектар үлүүтэй үбнэ сабшалан тооной болно. Аймаг дотор бин байган үбнэ хуряалгын машинануудай хүсэн 20—22 процент хэрэгтэ гэдэнэ.

Мүн Хэжэнгын аймагта үбнэ бэлдэхэ хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулдаар. Эндэ 16500 гектар гү, али 33 процент сабшалангай талмай сабшалангай байланы, оройдоо 2600 гектар үбнэ хуряалгын байна. Тини гэжэ сабшаланг хүрлэгтэ хоёрой хоорондо айхбар ехэ забар гаргагдан байна юм. Тини дээрнэ, 15 хоногой турша соо үбнэ бэлдэхэ түсэб Хэжэнгын аймагэй колхозуудта оройдоо 2,4 процент дүүргэдэн байна. Зарим колхозууд үбнэ хуряалгада гүйсэд бэлдэхэ гүйгөөр орон ба үзэгдэн дутуу дунданууды усдахын түлөө зохио хэмжээнүүдэ шөө абаадуй нуунаар.

Мүн силос даралгын хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулда. «Силос даралгата хэрэгтэ гэдэ буртаг үбнэн үгы байна» гэжэ тон харша үгэнүүдэ урдаа баряад, зарим колхозой хүтэлбэрлэгч эрид хүдэлмэриг удааруула. Теэд, тэдэ колхозуудта бин болон тини «баримтанууд» аймагай хүтэлбэрлэгчтэй зүгнэ хатуу шанга сохило абангүй байнаар.

Үбнэ хуряалга ба силос даралгын хүдэлмэриг дүүргэхэ талаар машинно-тракторна станцинууд өөндөгшөө хүдэлмэриүүдэ хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ. Энэ

жэлдэ адуу малдаа бардам хүрэхэ үбнэ тэжээл бэлдэхэ ба силос дараха түсэбэ бөлүүлхэ талаар олонхи МТС-үүдэй директорнууд арид шанга хэмжээнүүдэ абаагүй. Мүнөө хүрээр Иволгын, Куйтунска ба Курбын МТС-үүдтэ тракторна сеносилжанууд ба силос хэршэхэ машинанууды забарилжа дүүргэгүй байха юм. Эдэн дээрнэ хараад үзэхэдэ, дурсагдаша МТС-үүдэй ударидагшад үбнэ сабшалгын ба силос даралгын түсэбэ бөлүүлхэ хэрэгтэ ханаа амараар хандажа, МТС-эй механизмууды гүйсэд хэрэгтэйгүи хуу-жа байна. Тини хуура, гурбан жэлэй түсэбээр тэжээл бэлдэхыг улам механизирвалха гэжэ сэхэ хараалагдан байха юм.

Үбнэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ нимэ гээгдэлтэ ябадал бин болон ушар хадаа зарим аймагуудай советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай ба МТС-үүдэй ударидагшад гурбан жэлэй түсэбэ эршэмтэйгээр дүүргэхэ зорилгын шухала баримта болохо тэжээлэй бата бэхи база бэлдэхэ гэдэ ёһото политическэ удхашанар хандуулагүй байланиа болон гэжэ. Тэдэнэр хадаа нёдондо жэлэй алдуунууды сүм дабтаар. Юб гэхэдэ, нёдондо үбнэ хуряалгы улааруул-улааруулаар, тэрэни таряа хуряалга болотор дүүргэжэ шадаагүй ба үнэргэхэдэ зарим колхозуудта сабшалан-хадалангай газар хүсэд сабшалангайш үлэжэн байха юм. Иймэ дутагдалнууд колхозуудта тон ехэ хохидол асарган байгаа. Тини гэжэ, үбнэ тэжээлэй дутагдалтай байган дээрнэ адуу малай үсэхэ бэрлэгдэ ехэн хоролто үзэгдэн байна.

Тохболоод байган мүнөө үсын байдалы огто хангалтагүй ба тон аюулга оршон байдал гэжэ тоолоод, ВКП(б)-гэй Обкомой бюро хадаа, 1949 оной июлин 20-до гаргаган өөрингөө тогтоол соо үбнэ тэжээл бэлдэхэдэ үзэгдэжэ байган гэгцэлы ба дутагалы саг дары усдахын түлөө, бүхы колхозуудта үбнэ хуряалга ба силос даралгы үргэн фронтээр ябуулхын түлөө советскэ ба хүдөө ажахын органууды, МТС-эй директорнууд ба колхозой правлениүүдэ арид шанга уялгалба.

Колхозой бүхы хүсүүлгы ба арга боломжонууды үбнэ хуряалгада болон силос даралгада хабаадуулаха тон шухала. Колхоз дотор хоёрдохы зэргын, хүдэлмэриүүднэ колхознигууды сүлөөжэ, үбнэ хуряалгада сүм хабаадуулаха. Мүн үбнэ хуряалга ба силос даралга малажалай ферманүүд дээрэ хүдэлмэрилжэ байган колхознигууды үргэнээр хабаадуулаха шухала. Гадна, нарай үхибүүтэй колхозниганууды үбнэ хуряалгада элсүүлхэ зуураа, үхибүүдэй ясли ба садуды эмхидхэхэ хэрэгтэй. Колхозой административна — хүтэлбэрлин составай хүдэлмэрилгүшэ бүхэндэ (правленин гэшүүд, счетоводууд, кладовщикүүд, харуулшад гэжэ мэтэ) үбнэ бэлдэхэ үедэ тусхайта даалбаринүүд тогтоогдонон байха зэргэтэй. Мүн тэршэлэн фермэ бүхэндэ, колхозник бүхэндэ тусхайта даалбаринүүд хараалагдаха байна.

Гараар үбнэ сабшалангай хамта, үбнэ сабшалгын морин ба тракторна сеносилжанууд, силос хэршэхэ машинанууд ба морин тармуунууды гүйсэд ашаглахын түлөө зохиотой хэмжээнүүдэ саг дары абаха шухала. Гэхэтэй хамта, зарим машинанууд мүнөө болотор колхозуудай склад соогуур ашаг-лагдангүй жэбжэ хэбтэхэ юм. Тэдэннэ ойрын үдэрнүүдэй туршада складууднаа гаргажа, үбнэ хуряалгада бүхы хүсөөр хандуулаха. Тарянажалай бүхы бригаданууд үбнэ сабшалгын ба хуряалгын машинануудай забарилгада хэрэгтэ гэдэ запасной частынууд ба инструментиүүдээр хангалдан байха ёһотой.

Үбнэ хуряалга дээрэ ажалэй эмхидхэлэ тон шухала анхарала хандуулаха. Үнэргэшэ жэлнүүдэй дутагдалнууднаа хараад үзэхэдэ, ажалэй эмхидхэлэй хулаар табигдан дээрнэ, бригадануудта тогтоогдонон графигтай ходоодо эбдэгдэ байланиа зарим колхозуудта үбнэ хуряалга дээрэ ажалэй бүтээсэ тон доодо хэмжээндэ байдаг лан.

Сабшалгын үргэлжэ ехэ талмайнууды бригадануудта табиаланг угаа, бишыхан унастогууды ба наба намаата тэжээл бэлдэхыг малажалай ферманүүдэй, колхозой хүтэлбэрлэгч аппаратай хүдэл-

мэрилэгшэдэй болон гургуулын наманай үхибүүднэ эмхидхэгдэн тусхайта звенонуудта даалгахада таарамжатай. Мүн олон газарнуудта байган багахан унастогууды хэдэн колхознигуудта гү, али гансагы колхознигууд даалгаха. Тини бишыхан унастогууды, бүхэл үдэрэй турша соо табалгаргүйгөөр хүдэлмэрилжэ шадахагүй хүнүүдтэ (хүхөөр үхибүүтэй эхэнүүд, конторин хүдэлмэрилэгшэд, түмэршэ дархашуул гэжэ мэтэ) даалгахада зохиотой. Үбнэ бэлдэхэ хүдэлмэриг хабаадаха бригаданууд ба звенонууд эмхидхэгдэхэдэ, хуряалга хүрлэгч хоёрой хоорондо багаханшэ таһалда гаргахагүй хэмжээтэйгээр зохиогдонон байна. Тини, тусхайта тооной хажууршада гү, али үбнэ сабшалгын машинануудта сабшалангай үбнэ хоёр үдэрнөө хоино бэшэ тарман бухаллаха болон хүрлэгч тусхайта тооной колхознигууд ба тармалгын машинанууд, морин унаанууд байха ёһотой. Тини гэжэ сабшалга хүрлэгч хоёрой хоорондо таһалда ушархагүйн мэдээжэ.

Үбнэ хуряалгын хүдэлмэри гансахан лэ олон тооной колхознигууды сабшалан дээрэ гаргайнаа сүм дулдыдаха бэшэ, харин тэдэнэй ямарар хүдэлмэрилжэ байланиа, тогтоогдонон нормонуудта хэр зэргэ дүүргэжэ ба үлүүнэ дүүргэжэ байланиа дулдыдаха байланин элитэ. Үбнэ хуряалгын хүдэлмэриг үлгөөнэй харанхылаа үдэшын харанхы болотор ябуулдаха, тини хуураа колхозник бүхэн үдэрнэйгөө нормы эрхэ бэшэ дүүргэхэ ёһотой.

Ажал хүдэлмэригөө шалгаран, нормоо үлүүшлөөн дүүргэжэ байган хүнтүдтэ нэмэлтэ түбэр үгэхэ гурмын колхозник бүхэндэ ойлгуулаха.

Гадна, хуряалгын үбнэ үнэгөөр шарар ба халагалалда онсо анхарал хандуулаха шухала. Юб гэхэдэ, үнэргэшэ жэлдэ Закаменай, Тунхэтай, Иволгын ба бусад аймагуудта зарим колхозуудай хүтэлбэрлэгшэдэй үбнэ тэжээлэй шарар ба харууланда хайша хэрэгтэ хандаган дээрнэ хэдэн зуун мянган центнер үбнэн гутаагдан ба үрлэгдэн байха юм. Мүнөө жэлдэ тини ушарнууды дабтаагүйн тула үбнэ хүрлэгч дүршэлтэй колхознигуудта даалгаха, тини хэдэ хүрлэгчтэ 50—60 центнер үбнэн суглуулдаха ёһотой юм. Гадна, хуряалгын үбнэн саг дары оршодохо ба үрлэгч хулагда орохогүйн түлөө хүрлэгчтэй хоинооо харуулан табигдаха зэргэтэй.

Адуу малдаа бардам хүрэхэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлүүдэ бэлдэхэ, малайгаа тоо толгой олошоруулан, ашаг шэмэнь дээшлүүлжэ, тини, колхознигуудай өөндөгшөө ажабууды саашан хайжаруулаха хэрэгтэ зориулагдаган СССР-эй Министрүүдэй Сөвөдэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолы колхозник бүхэнга гүнзэггээр ойлгуулаха. Иймнэ колхозник бүхэнга үмэнэ үбнэ хуряалгын ба силос даралгын хүдэлмэригүдэй үндэр темпы хангаха зорилго байна гэжэ. Энэ хэрэгтэ коммунистическэ байгуулалтын туршагдан метод болохо социалистическэ мурьсөөн тон ехэ удхашанартай. Тини мэйзэ, үбнэ хуряалга ба силос даралга дээрэ хүдэлмэрилжэ байган колхознигууды, бригаданууды ба звенонууды социалистическэ мурьсөөндэ хабаадуулаха шухала. Тини гэжэ тэдэнэй туйлалтанууды саг үргэлжэ сонсохохо байха.

Нийтын малажалы тэжээлэй бата бэхи базаар хангаха бүхы арга боломжонууд манай республикада бурин бин. Тини дээрнэ бидэнэр эдэ бүхы арга боломжонууды дүүрэн хэрэлжэ, үбнэ хуряалга ба силос даралгы үндэр хайн шанартайгаар, хараалагдан саг болвор соонь үнэргэжэ шадаха байнабди.

Колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхэ түсэб тухай парти ба правлествын тухэтэ тогтоолоор зэбсэгжэ-хэн манай республикын эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд тэрэни бөлүүлхын түлөө бүхы хүсээ элсүүлэн, шармай оролдожо байна. Аймаг ба колхоз бүхэндэ хараалагдан үбнэ хуряалгын, силос даралгын түсэбүүдэ дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ тулалха, колхозно тосхонуудай ажалшад ажалэй эдэхнэ толгойло ябадал хадаа советскэ болон хүдөө ажахын органуудай мүнөө үсын шухалын шухала зорилго мүн болно.

СОВЕТСНЭ ГРАЖДАННИУДА ХУУЛИ БУСААР АРЕСТОВАДАН ТУШАА ЮГОСЛАВСКА ПРАВИТЕЛЬСТВОДА ЭЛГЭЭН СОВЕТСНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВАЙНОТО

Югославска засагаархын хал Советскэ Союзда харша политик ябуулжа, Югославида ходоодо аябуулан советскэ гражданинууд оло олоор арестовалан, хэдэн олон нарын турша соо ямаршэ гэмнэй гүйгөөр, ямаршэ сүд ба мшшлэгч гүйгөөр түрмэнүүдтэ хаанан байл Тини хуураа, арестовалагдан советскэ гражданинуудта советскэ посольствын түлөөлгөшэдэй тулалжа үзүүлхэ ябадалы зүбшөөрлэгч Энэнтэй дашарамдуулан, БМАССР-эй советскэ посольство ба граждани советскэ правительство да габаряар июлин 25-да югославскэ правительство дээрэ дурсагдан нотого элгээбэ:

«Советскэ Социалистическэ Республиканиуудай Союзай посольствон хадаа Советскэ Правительствода этгэмжэлгэдэн Югославин Гаврилич Хергүүдэй Министрствээр бунигжэ мэдүүлнэ: Советскэ посольствода абажа мэдэнүүдэй үндэнээр югославскэ засагаархид болбол Югославида ходоодо ажабуулан советскэ гражданинууды оло олоор арестовалагдан ябадалаа үргэлжэлүүдээр. Арестовалагдан советскэ гражданинуудын ямаршэ гэмнэлгэгчтэйгөөр югославскэ олон нарын туршада сүд ба мшшлэгчтэйгөөр югославска түрмэнүүдтэ хаагданхай. Энээн дээрнэ хараад үзэхэдэ, советскэ гражданинууды арестовалан ябадал хадаа дэнэрэй ямар нэгэн гэмтэ ябадал дэнэр дээрнэ бэшэ, харин Советскэ Союзай ба Югославин арадууд хоорондохы хани барисаа баримтлагшад байланиа лэ арестовалагдан байгаа гэжэ.

Гадна, югославска засагаархид арестовалагдан советскэ гражданинуудта огто тэсэггүй түрмн гэрим байгуулжа, тэдэнэри сохилдэ аашалгануудта ба доромжолонуудта оруулан, туража үлэ ябадалда ба үшэ хашанда нэ бэлгэдэ асарна. Түрмн административ болбол советскэ гражданинуудта эдихэ юума гэрим заааха оруулха ябадалы хэримжолно. Тэрэ тоодо үбшлэгч дээшэ оруулганатэй, тини гэжэ тэр нарай баеын амгалан ба ами наймааулта байдалда орон бин Югославска засагаархид элдэ доромжолонууд ба аашалганууд арестовалагдан олонхид араг хан болотор туража ба мэдэб хүндэ үбшлэгчтэйгөөр үбшлэхэ ябадалда асарна. Түрмэдэ нуугшад ашаг хун бусаар хандаха гурмай да хаа эсэргүүсэн, түрмн административ хэдэн олон буруушаалга бэшэ, ямаршэ аша үр үгөөр харин советскэ гражданинуудай бадал удэр ерэхэ бүри улам муудал байна. Энэ илангаа дооро дурсагдан список соо тоологдонон 31 советскэ гражданинуудта хабаадан Советскэ гражданинуудта нигмэ хуули бусаар арестовалагдан эрхын хуули бусаар арестовалагдан эрхын советскэ бүхы гражданинууды орын сагай үедэ сүлөөлхы ба советскэ гражданинуудта хандуулга бүдүүлгэ аашанууды энэ сага зогсоохы дурадхан эринэ.

Б.-М. Үнэн газетин бэшэнэй хуулээр

Культурна ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хайнара

Галууга-Нуурай шахтернууд партбюро «Бурят-Монголой Унэ газетын энэ оной июнин 4-най мерто толилогдонон «Залуу шахтернуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар табатай» гэр гаршатай статые засадан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ үзэбэ. Статые соо хэлэгдэн баримтууд тодоржо, залуушуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулга тула хэмжээнүүд абтаа. Хамт байрануудта залуу шахтернууд дунда политическэ, научно-гэгжэлэй ба үйлдэрин-техническэ эмнүүдээр хөөрлөдөнүүдэ үнэгэ байхын тула рудингай коммунистууд ба хүтэлбэрлэгч хабаадуулагданхай. Мүнөө залуушуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдагжа байна. Хурал байрануудта газетын редакторин, улаан булануудта доминантатар, дам ба элдэб кружок, духовой оркестр бин болгодонон. Комсомольско хүдэлмэригч дэлэрнэлэй ажалай түлөөлгөгч ба бусадшы дутуу дунданууд усадаха талаар хэмжээнүүд тагнаха.

П. Шахов, Галууга-Нуурай шахтануудай партбюро секретарь.

Ород ба бурят-монгол хэлэнүүдэй заалгыг эрид найжаруулая!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БМАССР-эй гэгээрэлэй Министрын орлоото А. А. Константинов (зүүн талһаа) республиканска научно-педагогическа зүблөөн дээрэ элдхэд хэжэ байна. Баруун талһаа: багшанар В. Н. Мунхоев (Хорин дунда хургуули), С. С. Шалтыков (Иволгин дунда хургуули), Д. Д. Дугармагов, П. Петрова (Загастайн дунда хургуули) ба бусад зүблөөндэ хабаадагшад.

Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэри- шадэй научно-педагогическа зүблөөн хаяхан орожо дүрбэ. Бурят-монгол хэлэнүүд ород ба түрлхи хэлэнүүдэй заалгыг найжаруула тус асуудал тус зүблөөн дээрэ элдхэдэ. БМАССР-эй гэгээрэлэй Министр нүхэр Г. П. Цынов хурянгы үгэ хэлэжэ, энэ зүблөөн илээн байна. БМАССР-эй гэгээрэлэй Министр орлоото нүхэр А. А. Константинов дурсагдаша асуудалаар үгэ хэлэ.

монгол ажалшад өөһэдүнгөө туралхи хэлэн дээрэ уншадг болоо. Энэ хядаа ажалшад коммунистическээр хүмүүжэжэ ябадалдан айхатр ехэ аша туһа үзүүлнэ. Бурят-монгол литературна хэлэний амжалтагайгар хүгжэлтэдэн агууехэ ород хэлэн өөрынг үр эхэтэ нүлөө үзүүлнэ.

Бурят-монгол үзэг бэшгэний 1939 ондо ород алфавит дээрэ зохиогдожэ гараһан байна. Энэ хядаа республиканы культурина байгуулалтын түүхэдэ политическэ ехэ собын мүн байгаа. Тэрэ сэгһа хойно бурят-монгол литературна хэлэний илангана түргэнөөр урагша дабшажа, хүгжэлтэи шэнэ замда ороһон байха юм.

Национальн республиканууд ба областнуудай экин хургуулинуудай хурагшад ород хэлэе хэр зэргэ хэмжээтэйгээр мэдэхэ ёһотой байһан тухайн ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба ССРСР-эй СНК-гэй дээрэ дурсагдаша тогтоол дотор тодорхойлогдоһон байна.

Манай хургуулин түрүү багшанар энэ тогтоолые бөлүүлэн, найнаар хүдэлмэрилнэ. Жашын, Хэжэнгийн аймагай Доодо-Худанай ба Дунда-Худанай Ворошиловэй нөрэмжэтэ колхозуудтай экин хургуулинуудай багшанар ород ба бурят-монгол хэлэнүүдэ өөһэдөө эрхимээр судалһанай, мүн методикэе найнаар мэдэнэ, тийн хурагшадын эдэ хэлэнүүдэе муу бэшээр ойлгожо, бултадаа найн сэгнэлтэ үүдэе абан байна. Ород ба бурят-монгол хэлэнүүдэе найнаар заадаг багшанар манай республика дотор олон. Тэдэнэрй тоодо, түбхэн түрүүндэ, Больше-Лугскэ (Кяхта) экин хургуулин багша Д. Г. Будажапов, Усть-Харытын (Кяхта) экин хургуулин багша Д. Г. Лумбунова, Мөөрөөшын (Кудара) экин хургуулин багша Ц. С. Банзарайаев, Д. А. Абашеева ба П. Л. Будаева (Кабанск), Ф. Ф. Бураева (Түнхэн) гэгшэд ороһонсо. Эдэ эрхим багшанар ород хэлэе — культурын эгээл хурд зэбсэгые өөһэдүнгөө хурагшадта шадамараар ойлгуулжа үгэнэ.

Зүгөөр, эдэ мэтэ ород хэлэе үндэр хэмжээндэ элдхэд хургуулинуудай хажуугаар, мүн ород хэлэе зааха талаар гэгдэжэ ябанан хургуулинууд республика дотор бии. Байкало-Кударын, Сэлэнгын ба бусад зарим хэлэ хэдэн аймагуудай хургуулинуудта ород хэлэ заалга хангалтагүйгөөр тагбиданхай.

Зарим экин хургуулинуудта ород хэлэ заалга юун дээрэнэ муу байнаб гээбэл, уншажа шадха, бэшэжэ хураха ба хөөрлөөнэй хэлэе хүгжөөхэ талаар худалмэринүүд бус бэнтэйгээ холбоогүйгөөр ябуулагдана. Закаменай, Сэлэнгын, Хорин, Иволгин аймагуудай зарим багшанар грамматика заалгаар бүхэ хүдэлмэрэе хизаарлажа, хурагшадтай хөөрлөөнэй болон бэшэжэ гэй хэлэе хүгжөөхэ ябадалда анхаралаа багаар хандуула. Хурагшадтай зүгһаа текстые юрэ сэжээлдхэнь анхараал, ном уншуулжа хураха ябадалые ёһо тэдгээр дүүргэнэ.

Энэ хэлдэ 4, 5 ба 6-дахи классуудай хурагшад хургуулиа дүүргэн гаралгын экзаменууд болон удаахи класса дамжан ороһон шалгалтануудай үсдэ илзжени түрүүшынхисэ бэшэһэн байха юм. Урда урлын жанрүүдтэ хурагшад юрын асуудалнуудта харюу үгөөдлэ дүүргэдэг байгаа. Мүнөө хурагшадтай урда ехэнүүд эрилтэнүүд та-

бигдадаг болоо. Тингэбэшье, хурагшадтай зүгһөө ород хэлэ шудалха талаар нилээд амжалтануудай туйлагдһаһынь энэ жэлэй экзаменууд харуулаа. Хурагшад ород хэлэн дээрэ бэшэхэдэ шадамар болоо. Урда урдынхида орхолоо алдуунуудын эрид үсөөн болоо. Хорин дунда хургуулиа заадаг, РСФСР-гэбьяата багша В. Н. Мунхоев өөрынгөө худалмэридэ ехэ амжалтануудые туйлажа шадла. Хурагшадын зүбөөр, һонор тодорхойгоор бэшэнэ, алдуунуудые гарганагүй. Нүхэр Мунхоев хайһан гээд нимэ амжалта туйлааб гээбэл, хурагшадтай хөөрлөөнэйгөө хэлэе хүгжөөлгөөнэй ехэ анхаралаа хандуула. Хурагшадта шадамар бэрхээр уншадг болгохые ходоодо оролдожо байдаг.

Саашадаа элдхэлшэ болбол хургуулинуудта бурят-монгол хэлэе заалгын ямар байдалда байһан тухай дэлгэрэнгүйгээр хэлэһэн байна.

Бичурын аймагай Шэбэртын долоон жэлэй хургуулиа класс соого ном уншала найнаар тагбиданхай. Хурагшадын хөөрлөөнэй хэлдэ бэрхэ болонхой. Больше-Лугскэ экин хургуулин багша Д. Г. Будажапов үзэһэн материалуудта шадамараар дабдаг, зааһан зүйлнүүдэе найнаар ойлгуулжа шадалаг байха юм.

Курумканай аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр А. А. Аюрянэин энэ асуудалаар элдхэлшэ хэлэһынь үргэлжэлүүлэн, Курумканай аймагай хургуулинуудта бурят-монгол хэлэе заалга тухай нэмэлтын элдхэл хэлэһэн байна.

Курумканай аймагай 14 хургуулинуудай 9-инь бурят-монгол хургуулинууд юм, — гэжэ нүхэр Аюрянэин хэлэнэ.

Аймагай хургуулинуудай олохон багшанар бурят-монгол хэлэе заахадаа, нагладна тухалмэригөө багаар хэрэглэдэг байгаа. Бурмонгизай хэлбон гаргалһан, орфографическа ба грамматическа табличанууд манай аймагтэ мүнөө хүрэтэр ошоодүй. Тингэбэшье багшанарнай нимэ табличануудые өөһэдөө зохиожо баатай болоһон байха юм — гэбэ.

Нүхэр Аюрянэин болбол бурят-монгол хэлэе тоохогүй зан гаргадаг, Курумканай аймагай зарим хүдэлмэрилэгшэдые эрид хатуугаар шүүмжэлһэн байна. Баргажанай үгүүлэл, мүн баһа Курумканай үгүүлэл мүнөөнэй бурят-монгол литературна хэлэнь зарим хэлэ илгаатай юм. Энэниие баримтагүйгөөр шалтаг барихан бөөрөө, Курумканай аймагай зарим хүдэлмэрилэгшэд нитэ-литературна хэлэе үзэхэгүй гэгшэ нэдэлгэ гаргадаг, өөһэдүнгөө үхибүүдые түрлхи хэлэндэ хураха дургагүй байдаг. Тэрэшэлэн Түнхэнэй аймагай хургуулинуудта ород хэлэ ба литературны заалгын ямар байһан тухай нүхэр Ф. С. Халтагаровай элдхэл научно-педагогическа тус зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэб.

Нүхэр Константиновай элдхэл тушаа үгэ хэлэһэн нүхэд хадаа республиканы хургуулинуудай түрүү багшанарай худалмэрин дүй дүршэлые саашадаа үргэнөөр дэлгэрүүлжэ хураха байһынь тэмдэглэбэ. Курумканай, мүн Баргажанай аймагуудай хургуулинуудай хурагшад найн бэлдхэлтэй байдаг. Энэ юун дээрэнэ болоһон гээбэл, тус аймагуудай багшанар хурагшадтаа эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг. Тэндэхи багшанарай худалмэрин дүй

дүршэлые шэнжэлэн үзэжэ, найн арга методүүдынь хаа хаанагүй дэлгэрүүлжэ хэрэгтэй гэжэ олохон ораторнууд дурдхал оруулһан байна. Багшанарай мэргэжэлые дээшлүүлжэ институтай директор нүхэр Никоров, Курумканай дунда хургуулин хурагшадтай талые даагша нүхэр Сажинов ба бусад хэлэ хэдэн нүхэд өнөөн тухай хэлэһэн байна.

Научно-педагогическа зүблөөндэ хабаагдаша хадаа РСФСР-эй гэбьяата багша Н. В. Мунхоевой хэлэһэн үгы ехэ һонирхолтойгөөр шагнаа. Нүхэр Мунхоев бурят-монгол хургуулиа ород хэлэе удаан жэл соо заажа, худалмэрин айхатр баян дүй дүршэлтэй болон байха юм. Грамматика үзэхэ тээ хамта, хурагшадые, түбхэн түрүүндэ, ородоор алдуугүй зохиодор хөөрлэдг болгожо хураха хэрэгтэй гэжэ нүхэр Мунхоев хэлэһэнэ.

Үни удаан жэл соо амжалтатайгаар багшала ябанайнгаа түлөө Ленинэй орденөөр шагнаһан нүхэр С. С. Шалтыков хургуулинуудые үндэр мэргэжэлтэй багшанарай хангаха, нэгэ газартаа багшанарай удаан жэл соо худалмэрилжэ байха тухайн анхаралаа таһага хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэб. Энэнь тушаа абажа үзэбэл, ехэнүүд дутуунууд тохболодог байна.

Бурят-монгол хэлэ заадаг багша хадаа агууехэ ород хэлэе эрхим найнаар шудалха уялгаатай. Мүн ород хэлэ заадаг багша түрлхи бурят-монгол хэлэе найн мэдэлгэ байхынь шудала, — гэжэ Курумканай дунда хургуулин хурагшадтай талые даагша Ж. Сажинов тэмдэглэнэ. Энэ хадаа хурагшадтай ардые дээшлүүлжэ хэрэгтэй айхатр ехэ зша туватгай байдаг.

Нүхэд Будаев (Заиграево), Шагдыров (Загастай), Павлова (Хоринск), Алексеева (Улегчин) ба бусад хэлэ хэдэн багшанар нүхэр Сажиновай хэлэһынь тон зүбтэйдэ тоолоно.

Республикын хургуулинуудые шудала учебнигүүдээр хангаха талаар Бурмонгизай юм хэжэ байһан тухайн нүхэр Мижидон хөөржэ үгэбэ. Тингэбэшье Бурмонгизай худалмэридэхи дутуу дундануудые тэмдэглэб гэбэл: учебнигүүдые хэлбон гаргаха түсбэ саг болзор соого дүүргэгдэнгүй; рукописнууд ехэ гэгдэлтэйгээр бэлдхэгдэнэ; учебнигүүдэй зарим авторнууд өөһэдүнгөө уялануудые болзор соон дүүргэнгүй байдаг; учебнигүүд соо ехэнүүд алдуунууд гардаг.

Тэрэшэлэн потребкооперациин экин зургаанууд хадаа учебнигүүд ба номуудые тараан нэбтэрүүлжэ ябадалда хайша хэрэгээр хандадаг байһынь нүхэр Мижидон хатуугаар шүүмжэлэб. Зарим хэрэгтэй учебнигүүд худалдаа наймаанай организацинуудай складуудта хэбтэжэ байдаг. Мүн аймагай хургуулинуудай хэрэгсэлые харзадаа абангүйгээр, хамаг бүхэ учебнигүүдые нэгэ аймагта хаяжархөөд, бусад аймагуудай хургуулинуудые учебнигүүдөөр үлөөжэрихэдг ушарнуудые бии.

Манай республика доторхи эрхим багшанарай худалмэрин дүй дүршэлые согсолжо, арадай гэгээрэлэй бүхэ худалмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрүүлжэ тухай чухые хэгдэжэ гээбэл болохо, — гэжэ Суулгын долоон жэлэй хургуулин директор нүхэр Матаханова хэлэб. Эндэ республикын гэгээрэлэй Министрство зэмтэйг гээшэ. Энэний шалтагаань юуб гээбэл, БМАССР-эй минпросой худалмэрилэгшэд айма-

гуудай хургуулинуудаар үсөөн ябадаг, багшанартай холбоо барисагаар бага байдаг гэбэ.

Доржи Банзаровэй нөрэмжэтэ педагогическа институтые дүүргэһэн студентнар бурят-монгол хургуулиа зааха методическа мэргэжэлээр ехэ бага байдаг. Энэ институтые дүүргэжэ гарһан зарим студентэр түрлхи хэлэе мэдэхэгүй байхаһаа гадна, бурят-монгол хургуулиа элдбэ предметүүдые зааха методическа дүй дүршэлгүй байдаг юм, — гэжэ Загастайн дунда хургуулин директор нүхэр Шагдыров шүүмжэлһэн байна.

Арад зоной дунда мүнөөнэй бурят-монгол литературна хэлэе эдэбхитэйгөөр нэбтэрүүлэн пропагандироваха шудала байһан тухай филологическа наукануудай кандидат Д. А. Абашеев хэлэбэ.

Манай литературна хэлэн амжалтатайгаар хүгжэжэ байна, социальн-политическэ, научна ба техникескэ үгэнүүдээр баяжана, тэрэнэй грамматическа байгуулалтадые хубилалтанууд болоно. Мүн аймаг аймагуудта хэлсэдэг арадай хэлэний үгэнүүд литературна хэлэндэ нэбтэрэн орожо байна, — гэжэ нүхэр Абашеев мэдүүлэб. Зүгөөр, «Бурят-Монголой Үнэнэй» хэлэн ойлгогдоногүй гэдэг ушарнууд бии. Тээд энэ юун дээрэнэ болоһон гээбэл, зарим хүнүүд өөһэдүнгөө литературна хэлэе үзэнгүй, бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэн гарһан номуудые уншанагүй. Литературна хэлэе ойлгохын тулада тэрэниие үзэхэ, шудалха хэрэгтэй. Литературна хэлэн хадаа манай культурын айхатр ехэ туйлалтан гээшэ. Тингэбэшье энэ хэлэе арад зоной дунда үргэнөөр пропагандироваха шудала. Энэ хэрэгтэй багшанар тон ехэ харюусалгатаһынь, хүндтэйһынь үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ нүхэр Абашеев тэмдэглэбэ.

Тэрэшэлэн нүхэд Дамдинжапов (уранзохёолшолой Союз), Рампилов (педагогическа институт), Цыбдеев («Бурят-Монголой Үнэн») гэгшэд энэ асуудал тухай үгэ хэлэһэн байна.

Яруунын аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Ажеев багшанарта методическа тухаламжа үзүүлжэ ябадалые саашадаа эрид найжаруула шудала гэбэ. Багшанарай мэргэжэлые дээшлүүлжэ институт, Минпрос, педагогическа институт энэ асуудалаар бираттай юумэ хэлгэгүй. Багшанарай мэргэжэлые дээшлүүлжэ институт хурагшадтай талые даагша, шалгалтын худалмэринүүдые, хурагшадтай худалмэрин түсбүүдые аймагай хургуулинуудта олоор суглуулан аад, тэдэниие шэнжэлэн үзэнгүй.

Нүхэр Дылыков (Түнхэнэй аймаг) хургуулинуудта бурят-монгол хэлэ зааха ябадалда ехэнүүд дутуунуудай байһынь тэмдэглэжэ зуураб, эдэ дутуунуудай тохболодог зарим шалтагаануудые элишэлэбэ. Юуб гээбэл, бурят-монгол хэлэ заадаг багшанарай худалмэрин хэшые шалганагүй. Түрлхи хэлэний зарим багшануудта тухаламжа үзүлтгэ тон шудала. Тээд, аймагуудта нимэ тухаламжа үзүүлжэ хүнүүд хоомор байдаг. Аймагай педагогическа кабинетые методическа тухаламжа байдаггүй.

Багшанарай мэргэжэлые дээшлүүлжэ институтай худалмэридэхи дутуу дундануудые олохон ораторнуудай шүүмжэлһынь тус институтай хурагшадтай талые даагша нүхэр Олзоев зүбтэйдэ мэдэрбэ. Тингэбэл, саашадаа институтай хараалһан хэмжээ-ябууланууд тухай хэлэжэ үгэбэ, Ород ба бурят-монгол

хэлэнүүдые заадаг эрхим багшанарай худалмэрин түрүү дүй дүршэлые тодорхойгоор харуулаһан, тухайта сборнигуудые саашадаа хэблэн гаргажа байхобди гээбэ. Энэнь тушаа мүнөө нилээд худалмэри хэгдэжэ байна.

Нүхэр Мангадаев (Минпрос) ород ба бурят-монгол хэлэнүүдые зааха тушаа республикын хургуулинуудай худалмэридэхи дутуу дундануудай шалтагаануудые элишэлжэ зуураб, энэниие эрид найжаруулхын тулада ямар арга методүүдые хэрэглэхэ тухай хэлэбэ. Хурагшад болбол грамматикын хоһон дүримүүдые минн сэжээлдэхэ бэшэ, харин ород хэлэн дээрхи мэдүүлэлүүдэй удхынь гүнзэгыгөөр ойлгохо, хэлэний үзэгдэлүүдые ухаан бодолоороо ойлгодог болохон шудала.

Ород ба бурят-монгол хэлэнүүдэй хургуудай үгэ хурагшадта советскэ патриотизмын мэдэрэлые хүмүүжүүлжэ тон шудала гэжэ Кяхтын аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай худалмэрилэгшэ нүхэр Томсон хэлэбэ. Ород хэлэ заажа байха үгөөд агууехэ ород арадай түрүү культурын туйлалтанууд тухай, ородой гайхамшагта эрдэмтэд тухай, литературын классигүүд тухай хурагшадта һонирхолтойгөөр хөөржэ үгэхэ гээшэ ехэ политическа удхашанартай хэрэг мүн гэбэ.

Нүхэр Тыхеева (ВКП(б)-гэй Обком) үгэ хэлэхэдэ, республикын хургуулинуудта ород ба бурят-монгол хэлэнүүдые заалгын шаһарай нудла байһанай зарим шалтагаануудые элишэлэбэ.

БМАССР-эй гэгээрэлэй министрство болбол аймагай хургуулинуудтай байдалые һулаар мэдэнэ, арадай гэгээрэлэй таһагуудай худалмэрине саг соонь шалгажа үзэнгүй, хургуулинуудай худалмэридэхи дутуунуудые түргэнөөр зааха тушаа хэмжээнүүдые дары сагаа абадаггүй байна, — гэжэ нүхэр Тыхеева тэмдэглэбэ. Тэрэшэлэн багшанарай мэргэжэлые дээшлүүлжэ институт хангалтагүйгөөр худалмэридэг байһанайнгаа түлөө хэдэн дахин шүүмжэлэлдэ ороһынь, өөрынгөө худалмэрине эрид түргэнөөр найжаруула тухай хэмжээ абаһагүй.

Элдхэл тушаа үгэ хэлэгдэнүүдэй дүүргэһэн хойно, зүблөөндэ хабаагдаша научно-методическа хэлэ хэдэн өмдхэлүүдые тагнаһан байна. Хэлэн тухай академик Маррэй материаллистическэ хураалгай гол заабаринууд тухай педагогическа институтай багша нүхэр П. П. Маллоев элдхэл хэлэбэ. Бурят-монгол хэлэндэхи сложн-дахалжабан мэдүүлэлүүд тухай филологическа наукануудай доктор нүхэр Т. А. Бертаев, ород хэлэний урлогуудай үгэ советскэ патриотизмые хүмүүжүүлжэ тухай филологическа наукануудай кандидат нүхэр Г. И. Улханов, советскэ бурят-монгол литературын хүгжэлтэ тухай нүхэр М. П. Хамганов гэгшэд элдхэлүүдые хэлэн байха юм.

Мүн сессинүүд дээрэ методическа олон асуудалнууд шийдхэгдэб.

Ород хэлэний, бурят-монгол хэлэний ба экин классуудай — гурбан нимэ сессинүүд худалмэрилһан байна. Сессинүүд дээрэ хамтадаа методическа 15 элдхэлүүд зүбшэн хэлсэгдэб.

Ород ба бурят-монгол хэлэнүүдые зааха ябадалые эйрын сагта эрид найжаруулхын тулада научно-методическа зүблөөнэй тогтоолые хэлбэршүүлжэ бөлүүжэ хадаа арадай гэгээрэлэй органдууд найн уялган мүн. Республикын хургуулинуудай бүхэ багшанар өөһэдүнгөө хамаг бүхэ хусэ шадалы, дүй дүршэл ба мэргэжэлые энэ шудала хэрэгтэ зориулха ёһотой. Тингэбэл манай хургуулинуудта ород ба бурят-монгол хэлэнүүдые зааха ябадалы эрид найжаруулхамтай лабтай.

Агууехэ ород хэлэний үрэ ехэтэ нүлөөн доро бурят-монгол литературна хэлэмнай хэмгүй түргэнөөр хүгжэжэ, баямжа байна. Удхаараа социалистическэ, формоороо национальн амжалтатайгаар хүгжөөхын тулада бурят-монгол литературна хэлэе найнаар шудала!

Худалдаа наймаанай кадрнуудыг хүмүүжүүлэх

ХИЛЫН СААНА ЮУН БОЛОНОБ

ТАСС-эй телеграммнууднаа

Эд зөврид хомхойрж, гүрэнэй хүзүүгээр баяхнах оролдох, хулгайлах, мэхэлэх мэтын капитализмын үйлдэлүүд зарим хүчүүдэй хана мэдэрэл соо үшөөл үлэхэй байһаниин энэ тэнд, илангаяа худалдаа наймаанай системэд үзэгдэдэг байна. Социалистическэд эд зөврид хулгайлах, үбэршэлх ябадал худалдаа наймаан дээрэ үлүүсэхээр гарадаг байһаниин мэдэжэ.

Юуб гэхэдэ, социалистическэ эд зөврин хулгайлах хүсэлтэй хүнүүд хэдэн миллион миллиондаар гүрэнэй зөөрин сулардаг газар тээш зүдхэжэ, харюусалгатай хүдэлмэридэ шурган орохихе оролдодог байха юм. Худалдаа наймаанай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй энэтэд хайша хэрэгээр хандадаг дээрэнь, тэдэ хулгайшад дуралхан лэ газартаа шургажа шададагыш байна.

Иймэ дээрэнь, худалдаа наймаанай системэд гүрэнэй зөөрин үрхих, хулгайлах ябадалтай амжалтатгайгээр тэмсэхын түлээ советскэ худалдаа наймаанай кадрнуудыг шэлэн абаха, бэлдэхэ, хургах, зүбөөр хураарилан табижа, тэдэнэртэй саг үргэлжэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха шууха болон. Эгээл түрүгшээр аймсоюуудай хүтэлбэрилэгшэдэ, гүрэнэй бухгалтернуудыг, ревизор-бухгалтернуудыг, юрын бухгалтернуудыг ба сельпогой түрүүлэгшээрэ найдамтай, шадабаритай хүчүүдээ шэлэн абаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, магазин эрхилэгшээрэ, продавецүүдэ, зүбөөр шэлэн абаха, хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Тээд, мүнөө худалдаа наймаанай кадрнуудыг бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри олонхи шугаартаа тон хангагатай байна. Ревизор-бухгалтернууд хадаа худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэринэ шалгажа, тэрэнн гэрэл толи дээрэ харанан шэнги өли тодо болгохо ушартай байна. Гэбшье, шалгалтын хүдэлмэри мүн лэ муугаар табигданхай. Эндэ Буркоопсоюзай ревизорнуудыг

нэрлэхэ хэрэгтэй. Хоридо 7 жэлэй турша соо документальна шалгалта хээгүй байһан ябадалыг ямар гэжэ үзэлтэйб? Эды саг соо мин байгаад, энэ жэлэй июндэ шалгалта хээхэдэнь, муухай баримтанууд элирбэ.

Хүтэлбэрилх зарим хүдэлмэрилэгшэд ревизорнуудыг абахадаа политическэ ба моральна шанарынь шалгангүй, ёһо тэдгээр абадаг заншал Буркоопсоюздагыш, мүн бэшэнь худалдаа наймаанай организацинуудта бии. Жэшэнь, Бурмонголсесэй УРС-ын начальник нүхэр Титенко болбол Понамарёв гишын Хорин ОРС-ын ревизор-бухгалтер болгожо, 1948 ондо аймагын юм. Тэрэн үдэр бүри ардааад, үрэтэй хүдэлмэри хээгүй. Хорин Понамарёвой ревизор байха үе соо урныг хулгайлаха үлүүс түргэдэн байна.

Мүн Хорин ОРС-ынкид энэ жэлэй июнь соо Булгагов гэжэ хүчинэ продавец болгожо абаад, мого уралдуулга дээрэ табигдан байгаа. Тэрэн ларёгоо хаажэ, 8 хоног соо архидаад, 2733 түхэригэй үрилтэ хэжэрхинэй байба.

Буркоопсоюзай правлений президентийг түрүүлэгшэ нүхэр Доржин. «Эд хэрэглэгшэдэй кооперацин гээгдэлыг усалдаха» галан статья соогоо сельпонууд муугаар хүдэлмэрилх гэжэ гэмэрхэ зуураа, нүхэр Борисоваар толгойлогдоһон өөрынгөө кадрын таһагай хүдэлмэри тухай юушье дурдабагүй. Гэмэрхэ юмэниин тэндэй байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ таһагай кадрыг бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ талаар юушье хэдэггүйн элэтэ. Бэлэн список хараад лэ муугаар юм гү, яадаг юм?

Энэ жэлэй апрель соо аймсоюуудай правленийуудыг ба шалгалтын комиссионуудыг хуунга суглаанууд болоо нэн. Буркоопсоюзай кадрын таһаг тэрэ суглаануудтаа 2—3 ара түрүүн хуунгагдаха хүчүүдэй кандидатурануудыг олохо, тэдэнэ аймагай партийна, советскэ, организацинуудтай зүбшэхэ юм бээ гэжэ ханагдаа бэлэй. Тээд, Буркооп-

союзай кадрын таһаг хэцэй кандидатура ямар тушаалда томилогдохо байнаб гэжэ һонирхошьегүй үнэршэһэн байгаа.

Улан-Удын кооперативна техникум жэлэй жэлдэ тон бирагүй бэлдэхэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэ гаргана. Жэшэнь, нүхэр Буравская гэгшэ кооптехникум дүүргэд, 1948 оной сентябрьда Хорин аймпотребсоюзай главна бухгалтер боложо ошоһон юм. Жэл шахуу хүдэлмэрилөөд байхадаа главна бухгалтерээр хүдэлмэрилжэ шадахагүй, бухгалтерска тоо бүридхэлэй олохон теоретическэ асуудалнуудыг мэдэхэгүй байшоо нэн. Мүн тэрэшалан кооптехникум үн дүүргэд, олон жэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан Кокорина. Воронина, Шелекова гэгшэдэ абаад үзэхэ, тусхай хургуул дүүргэһэн мэржээрлэд гэжэ нэрлэмээр бэша байха юм. Энэндэ хэн эмзэгтэй? Кооптехникумэй дирекци эмзэгтэй гэшье. Тэдэнэр шалгалта экзамен муугаар абана. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муртгөөр табижа шадаагүй.

ВКП(б)-гэй Хорин айком болбол прокуратуратай хамта хэдэ дахин суглаа хэжэ, үрилтэ, хулгайлаһатгай тэмсэхэ тухай элэл хэл хэһэн ба худалдаа наймаанай организацинуудай байдалыг шэнжэлжэ үзэһэн байна. Тингэбшье, айкомой ба аймгүйдсэкомой зүгһөө худалдаа наймаа хайжаруулха талаар хэһэн хүдэлмэринэ хангалттай гэжэ болохогүй.

Иймэ байдалыг болгоулха хэрэгтэ худалдаа наймаанай хүтэлбэрилх республиканска организацинууд али болохо туһаламжа аймагуудта үзүүлхэ ёһотой. Партийна, советскэ ба худалдаа наймаанай организацинууд саг үргэлжэн оролдогто гаргажа, раймагуудай, сельпонуудай хүдэлмэринэ үндэһөөрнэй хайжаруулха уялгатай болоно.

П. Ванчиков,

ВКП(б)-гэй Хорин айкомой кадрнуудай талаар секретарь.

ЧЕХОСЛОВАКИН МЭДЭЭЖЭ КОМПОЗИТОР НОВАК НАНА БАРАБА

ПРАГА, июлин 25. (ТАСС). Чехословакин мэдэжэ композитор Витеслав Новак 79 наһан дээрэ наһа бараба. Тэрэ хадаа хэдэн оперонуудыг, симфонионуудыг ба бусад хүжэмэй зохёолнуудыг бэшэһэн байгаа. «Майская симфония» гэжэ һүүлшынгээ зохёол соо Витеслав Новак советскэ армияр сүлөөлгдэһэн Чехословакин арал зоной баярлагыг харуулаа. Энэ симфония Чехословакин арал зоной хани нүхэр ба тэдэниэ сүүлэгшэ генералиссимус И. В. Сталинда зориулан байгаа. Чехословакин культурын үмэнэ тон ехэ габьяа харууланайнь түлээ Чехословацка правительство 1945 оной ноябрьда Витеслав Новагта Чехословакин Ардагй Композитор гэйһэн хүндэтгэ нэрээр гэг олоһон юм.

ПОРТУГАЛИН ПАРЛАМЕНТДА

ПАРИЖ, июлин 26. (ТАСС). Франс пресс агентствын Лиссабондо мэдэсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр португалин парламентда Хойто-атлантическа догворыг ратификацила асуудалаар зүбшэн хэлсэлхэн эхилбэ. Усгэлдэр португалин премьер-министр Салазар парламентда үгэ хэлэхэ зуураа, тус догворыг ратифицирвалхыг уялгалба. Тинхэ зуураа Салазар хадаа франкискта Испание Хойто-атлантическа догворто хабалдагшадтай тоодо оруулхыг хүсэбэ. Мүн саашадаа португальска правительство болбол «Маршаллай түсэгтэ» Испанин хабалдагыг хүсэхэ байна гэжэ хэлэбэ.

АМЕРИКАНСКА СЕНАТОР

КЕЙПХАРТ ГЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК, июлин 26. (ТАСС). Ассошиэтед пресс агентствын чикагска корреспондентын мэдэсэһэнэй ёһоор, сенатор Кейпхарт (Индиана) штатдаа) Чикаго городдо радиогоор үгэ хэлэхэ зуураа, Хойто-атлантическа догворто хабалдагшан гүрэнүүдэй территория дээрэ американска сэрэгэй базануудыг нэргээн болдоохыг эрибэ. Эдэ базанууд хадаа тус оруундаа өлгөөлгөхө буу зэбсэгүүдэй орондо хараалагдана. «Буу зэбсэг үгэхын орондо стратегическэ пунктуудта сэрэгэй базануудыг бии болгохыг дурдахааб. Эдэ базанууд манай болохо нэн. Бидэ тэдэниэ хинан шалгажа ба удардажа байха һэмди» гэжэ Кейпхарт хэлэбэ.

ЧИЛИН КОМПАТИН

ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРИЕ

ХҮДӨӨЛҮЛГЭНТЭЙ

ДАШАРАМДУУЛАН, ЧИЛИДЭ

ДЕМОНСТРАЦИНУУД БОЛОН

НЬЮ-ЙОРК, июлин 26. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствын мэдэсэһэнэй ёһоор июлин 22-то рах үбшэһэнэ наһа бараһан Чилин компартинын генеральна секретарь Рикардо Фонтескег хүдөөлөгшэ Сантьяго болобо. Энэ хүдөөлүлгэ хадаа хүсэтэ демонстраци болоһон байна. Хэдэ мянган чилинүүд коммунистическэ лозунгуудтай плакадуудыг бариад, «Интернационал» дуулан, хуурсагай хойноһоо абабад. «Энэ демонстраци хадаа ноуса байдалда болоһоншыг наа, Чилинскэ компартинын хүсэ шадалыг харуулба» гээд корреспондент хаана. Мүн тэрэ корреспондент зүүдмэришэд ба полицинуудай хоорондо болоһон хэдэн сохилдоон тухай бэшэнэ. Тинхэ зуура 5 хүн арестовалагдаба гэнэ.

ИНДОНЕЗИДЭХИ

БАЙДАЛ ТУХАЙ

«ДЕ ВААРХЕЙД» ГАЗЕТЭ

МЭДЭЭСЭНЭ

ГААГА, июлин 26. (ТАСС). Индонезидэхин байдал тухай бэшэхэ зуураа «Де ваархейд» газетэ хадаа сэрэгэй оршон байдал тэндэ үргэлжэлөөр, алагдаһан голландска солдадуудтай тоо үдэр бүри олоһорһоор гэжэ мэдэсэһэнэ. Энэ бэрхшээлтэ байдалыг американцууд хэрэглэн, тэндэхин оршон байдалай эзэд болонхой. Сэхын хэлэхэдэ, Батавад американска диктатура тодхоогдонхой гэнэ.

Республиканска арминин частнууд улам хүсэтэй болоно. Тинхэ Некалонган городто хэһэн сохилто шэнги комбинированн довтолгоонуудыг саашада хэжэ шадахаар байһаниин аялтэ гэжэ газетэ бэшэнэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗДА ЕРЭЭД ОШОҢОН ВЕНГРИН ТАРЯШАДАЙ ДЕЛЕГАЦИН БЭШЭГ

БУДАПЕШТ, июлин 26. (ТАСС). Советскэ Союзһаа бусаһан Венгрийн таряшадай делегацин бэшгэ тоосоон эндэхин газетэнүүдтэ тунхаглагдаба. Венгрийн таряшадай түүхэдэ нэн түрүүшынхэ 80 эрэгтэй, эмэгтэй таряшил правительствын туһаламжаар хилын саана гаража, юумэндэ хуража, бүхы хараһанаа арадайнгаа ажахыг саашадан хүгжөөжэ ябадалда хэрэглэхыг хүсэһэн байнабди гэжэ бэшгэ соо хэлэгдэнэ. Советскэ Союзай, газар-таряшалай Министрын уялалар бидэнэр хадаа 5 нелелин туршада дэлхэй дээрэ эгээл хүжэнтэй, жэшээтэ хүдөө ажахыг үзэн шудалха арга боломжо олоһон байнабди. Тингэжэ бидэнэр өөһадынгөө нодөөр колхозно ажахын ямар үлэмжэ һайн байһание, социалистическэ хамтын ажахын үгэтэй таряшадта юу үгэһаниэ элитэ мэдэрбэди.

Саашадан бэшгэ соогоо советскэ арал зоной шэнэ демократическа Венгридэ ямар ханбарисаанай үндэһэн дээрэ хандажа байһаниэ хэлээд, советскэ колхознигуудай эршэтэ ажал тухай, тэдэний олоо тухай, колхозой хүдэлмэригүүд тухай дэлгэрэнгүгээр бэшэнэ. Тэрэ бэшгэ дотор советскэ колхознигуудта эрдэм ухаанай шэнэ туйлтануудыг яажэ хүргэдэг тухай онсо хэлэгдэнэ.

Башгэһингээ түгсэхэдэ советскэ колхозно таряшадай ажал хүдэлмэринэ хаража, ямар ехэ юумэндэ хуража ошоһоноо дэмдэглэнэ.

Тэрэ бэшгэтэ таряшадай делегацин бүхы гэшүүд гараа табигхай.

ХАРИН ГҮРЭНҮҮДТЭ

СЭРЭГЭЙ ТУҢАЛАМЖА

ҮЗҮҮЛХЭ ТУХАЙ ТРУМЭНАЙ

ЗАКОНПРОЕКТ

ВАШИНГТОН, июлин 25. (ТАСС). США-гэй президент Трумэн хадаа конгресстэ эльгөөһөн бэшгэтээ хамта Хойто-атлантическа пактда хабалдагшан ба бэшэ зарим гүрэнүүдтэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ программыг тэрэнэй, өөрөөр яажэ бөлүүлхэ байһан тухай законопроект оруулалсаба.

Тобшо мэдээсэлнүүд

Хайфедэ (Израиль) хүдэлмэригүшшадэй ехэжэн демонстраци болобо. Демонстрантууд ажалай биржин байһангай үмэнэ сулража, хүдэлмэри үгэхыг эрибэд. Демонстраци тэндэ ерөөн полицейскэнууд намаба.

Мароккын эрье шадар маневрто хабалдагшан Францин Улан-Сэрэгэй Флойд самолёт аварда оробо. Тэрэ аварин эсэстэ 17 хүн алуулһан байна.

Турцида хара хилэмэн 3 процент элбэ холигдон худалдагдана.

Данида гитлеровскэ түлөөлөгшэ байһан Бест ба гестапын начальник байһан Бовензипин гэгшэдтэ үгтэһэн буудан алаха сүүдэй шийдхэбэринэ болуулгада өсрөгүү ба мүн Данида германска оккупационно сэрэгэй командалагша байһан генерал Ганекениэ сүүлөөлөгшэ өсрөгүүсөн Копенгагенда оло мянган хүнэй хабалдагшадэй демонстраци болобо.

Рашиң гэжэ тосхондо (Варшава) радиостанциин нэгдэһэнэй баяр болобо.

Тель-Авивта (Израиль) СССР-тэй хани барисаа байгуулгын Лигин III-дахин сээд үнэрэгдэбэ. Сээд нэйлгэндэ 3000 тухай айлшад байлса. Сээд дээрэ Лигин центральна комитет бунгагдаба.

Ямаршье шалгаганын дурдангүйгээр 17 советскэ фильмууд Индиэд хоримжологдобо. Тэдэ фильмуудтэй тоодо «Залуу Гвардия», «Сибирин газар дайда тухай үлгэр», «Сталинград», «Зоя» ба бусад картинанууд ороно.

Египедий премьер-министр Абдрагим Абдель Хали-Паша тушаалһаа гараба. Египедэй король Фарук шэнэ правительство тогтоохыг мэдэжэ инженер Хуссейн Сири-Пашада дурдахаба.

Советскэ худалдаа наймаанай делегаци июлин 24-дэ Пешевар (Пакистан) эрбэ. Тэдэниэ правительствын түлөөлөгшэд халуунаар угтабад.

ТРУМЭНАЙ КОНГРЕС

ЭЛЬГЭЭХЭН БЭШЭГ

НЬЮ-ЙОРК, июлин 25. Мүнөөдэр конгресстэ эльгэһэн шэгэ соогоо президент Трумэн бол Хойто-атлантическа догворто хабалдагшан харин гүрэнүүдтэй туһаламжа үзүүлхын эр 1.450 миллион доллар мүнөөнөвалхыг эрибэ. Сэрэгэй туһаламж үзүүлхын эр 300 доллар Греци, Турчи ба сэрэгэй туһаламжа болгон гэнэ. Улэһэн бэшэ мунганиэ министраривна ба бэшэ бусад туһаламжа гаргашанууд руюулагдаха байна.

ЧЕХОСЛОВАКИ ВЕНГРИ

ХОЕРОЙ ХООРОНДЫН

ЗҮБШӨӨН

ПРАГА, июлин 25. Венгрийг баталһан эб наһадай догворһоо болон урдахи жэлүүдэй финансоокомическа харилсаанууд шарамдан гараһан мүнөө шийдхэгдэһэн финансоо ажилнуудыг эсэслэн шийдхэһэн мүнөөдэр Чехословаки Венгрий хоорондо баталамжа бибад.

РУМИНИН АРАДАЙ АЖ

ХҮГЖЭЛТЫН ТУЙЛАЛТА

БУХАРЕСТ, июлин 25. Румынин телеграфна агентствын мэдэсэһэнэй ёһоор, Румынидай республикын Министрын Совет 1949 оной хоёрдохин сар соо гүрэнэй түсүбэй дүррэгшад хай мэдээсэл тунхаглаба.

Ажайлэдбарин продукция тээн гаргалга 107,8 процент гэдэ. Гадна, ажайлэдбар хайта халбаринуудаар нимгэнүүдэ эрхилхэ ажайлэдбар процент, металлургическа лэдбери 117,6 процент, ажайлэдбары 100,8 процент хоолой ажайлэдбары 113,6 гэхэ мэтэ дүүргэгдэһэн байна.

Хоёрдохин квартал соо тарилгын кампани дүррэгшэ Тинн, түсбөөр хараалагдагшан рилгын талмай 103 процент даба.

Машино-тракторна станцинуудай түсүбэ 118 дүүргэбэ.

СЕНАТОР ТАФТЫН МЭДЭ

НЬЮ-ЙОРК, июлин 26. (ТАСС). Радиогоор хэлэһэн хон үгэ соогоо сенатор Республ. Тафт (Огайо штатһаа) Баруун Европые зэбсэгшадын вительствена программа үгэнүүдэ хэлэбэ. Тинн, Тафта даа Хойто-атлантическа пакт бол «Советскэ Союзда өсрөгэй союз болоно. Тиниэһэн лэ тайбан байдалда бэшэ, дайн сэрэгтэ асарха байна» хэлэбэ.

БОЛГАРИН АРАДАЙ

РЕСПУБЛИКЫН ПОСОЛ

С. Д. БЛАГОВА МОСК

ЕРЭБЭ

Июлин 23-да Болгарин республикын онсо ба бүрэн посол г-жа С. Д. Благова Москвада эрбэ.

Внуковска аэродром дээрэ Галаадын Хэрэгүүдэй Тергштын протоколын мундэ П. А. Бушув, Болгарин советскэ дипломатическа советсуурын өгшэмжэтэн г. П. Мунемник, вулановай толгойлогшотой Москвада аккредитовалдгын дипломатическа мундэ болон посольство ба мундэ толгойлогшод угтаба.

Харюусалгата

Д. Д. ЛУБС

МУНЭЭДЭ

КИНОТЕАТРУУДАЙ

«Прогресс»-«Капитан

«Эрдэм»-«Мечта»

СПОРТ

Спортивна мурьсөөнүүд үнэргэгдэбэ

Баяхан Иволгада аймагай спартакиада үнэргэгдэбэ. Спартакиадада колхозуудһаа, предпритинуудһаа хамта 173 спортсменууд хабалсаба.

Спортивна талмай дээрэ суларһан 2000 шахуу харагдаа барилдашад мурьсөө хаража, ехэ һонирхобо. Бүхэнүүдэй үни удаан тулалдаанай бүлгээр «Улаан Оронго» колхозой гөшүүн нүхэр Л. Доржиев илаа.

Гур харбагшад мурьсөөндэ 30 хүн хабалдааса. Тэдэний дундаһаа Сталиной нэрэмжэтэ колхозой мэрэгэн харбагша нүхэр Надмитов түрүү һуури эзэлбэ.

Моридой 3 километрын урьдаан илангаяа һонирхолтой байба. Эндэ «Улаан-Оронго» колхозой «Халюун» гэжэ гүйгөшэ морин түрүүлжэ эрбэ. (Жолоологшон нүхэр Балжинов).

800, 100 метрын ба барьерна урилдаанда өршүүлгэ дундаһаа нүхэд Бондарев, Шайдуоров ба Шульченко гэгшэд һайн амжалтануудыг туйлаа. Эхэнэрүүдэй дундаһаа 400 ба 100 метрын урилдаанда нүхэр Великова (Лениной нэрэмжэтэ колхозой гөшүүн) түрүү зэргэдэ гараа.

Л. Бондаренко.

Курумканайхидай илалта

Баяхан Баргажанай аймагай центрге Курумканай ба Баргажанай аймагуудай физкультуригүүдэй уулзалта болобо.

Энэ уулзалгада Курумканай аймагһаа—9 хүн, Баргажанһаа 20 хүн хабалдаска, урилдаан, волейбол, барилдаан, гимнастика, утыг ба үндэрыг харайлга ба гранат шэдлэг гэхэ мэтээр мурьсэбэ.

Мурьсөөнэй дүнгэй ёһоор Курумканай аймагайхин 400 метрын урилдаанда, гимнастикаар (45 упражнени харуулаа) үндэрыг ба утыг харайгаар, барилдаагаар баргажанайхидыг илаһан байна.

Д. Гыргенов.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ХОЙТО-АТЛАНТИЧЕСКА

ДОГВОРТО ЭСЭРГҮҮ АРАД

НИНТЫН ХҮДЭЛӨӨН

Ойрын үдэрнүүдэй туршада Голландин, Италин парламентнууд мүн Америкын Холбоото Штатуудай сенат дайн байдлаа һүйдхэлгэдэ зориулагдан Хойто-атлантическа догворыг ратифицирвалхыг бид. Догворыг ратифицирвалхэ тухай асуудал мүнөө француиска парламентда зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Энэ догвор хадаа Советскэ Союзда ба арадай демократичн оронуудта өсрөгүү зориулагдан США, Канада ба Баруун Европын 10 гүрэнүүдэй дайнай агрессивнэ союз мүн байһынь бүгдэндэ элитэ. Хойто-атлантическа догвор хадаа Нэгөдөмөл Нацинуудай Организациин Уставай үндэһэнүүдтэ тон харша байха юм.

Баяхан советскэ правительство болбол Италин, Холбоото Штатуудай, Англин ба Францин правительствонуудта нотонуудыг эльгэжэ байна. Эдэ нотонууд соо Италин дайн сэрэгэй Союзда хамтаран нэгэдэжэ, өб найрамдалай догворой условиуудыг эбдэһэниэ заагдаһан байна.

Хойто-атлантическа догвор тээд оронуудай арал нийтин ханаа хүсэлэлхэ гадуур ратифицирвалдэгдэ. Тинн тээд оронуудта дайн сэрэг үүсэхэ шөглөлтэй тус дог-

ворто өсэргүү арал нийтын үргэн хүдэлхөн дэлгэрнэ. Италида арал нийтэ болбол энэ догворыг баталхагүй гэгшэн зууршалгатай бэшгүүдэ парламентда ябуулан байна. Францида хэдэ мянган ажаллан арал нийтнүүдэ, демонстрацинуудыг үнэргэжэ, ажал хүдэлмэриг байлгана. Холбоото Штатуудта хэдэн олон нийтин эмжи зургаанууд Хойто-атлантическа догворто өсэргүү эрид шууд буруушаалануудаа мэдүүлһэн байна.

Хойто-атлантическа догворто өсэргүү хүдэлхөн дэлгэрүүлхэ зуураа Америкын ба Баруун Европын ажаллан арадууд империалистнуудай шэнэ дайн байдлаа үүсэхэ һүдэлхэнүүдэ бэлдүүлхэгүйдэ гэжэ сэхэ мэдүүлнэ.

ХҮГЖЭН БОДОЖО БАЙГАА

ПОЛЬШЫН НАЙНДЭР

Байгша оной июлин 22-ой үдэр польско арал зон өөрынгөө эрхэ сүлөө оложо, хүтжэн бодожо эхилдэһэнэ хойшо 5 жэлэй ойе тэмдэглэн һайндэрлэбэ.

Польско республикын президент Берут арадтаа хандан хандалга соогоо Польшын туйлаһан амжалтануудыг тэмдэглэхэ зуураа илгэжэ хэлэбэ: «Бидэнэр эдэ 5 жэлэй туршада экономическа нэргээн бодохоолог ба хүгжөөлгөөр айкабтар ехэ амжалтануудыг туйлабди, юуб гэхэдэ шэнэ Польшо хадаа

гансахан гитлеровскэ дарлалтаһаа халхасаа бэшэ, харин помешик ба капиталистнуудай бооголшолгобоо халхасаан байна». Саашан Берут хадаа Польшодо арадай-демократическа гуримыг тогтоон байгуулха хэрэгтэ Советскэ Союзтай хани-барисанай ямар ехэ удхашанартай байһаниэ тэмдэглэбэ. «Энэндэ бидэнэр манай гүрэнэй аюулгүй байдалыг ба хүтжээтын гаранги хараһабди» гэжэ Берут хэлэнэ.